

SAIMNIECISKAIS IZDEVĪGUMS: KRITĒRIJI UN PIEEJAS VĒRTĒŠANAI ĀRVALSTU PRAKSĒ

Ēriks Mežalis

Iepirkumu konsultants attīstības sadarbības projektos

Eriks.Mezalis@pplc.lv

+371 26368079

CV

ĀRVALSTĪS

Normatīvo aktu izstrāde un atbalsts institūciju attīstībā

Darbs Balkānu, Austrumeiropas, Centrālāzijas un Kaukāza reģionos

Pieredze EBRD, OECD/Sigma, USAID, UNEP, GIZ projektos

EK iepirkuma ekspertu grupas dalībnieks

Atbalsts valstīm pievienošanās procesā Starpvaldību iepirkuma nolīgumam (GPA)

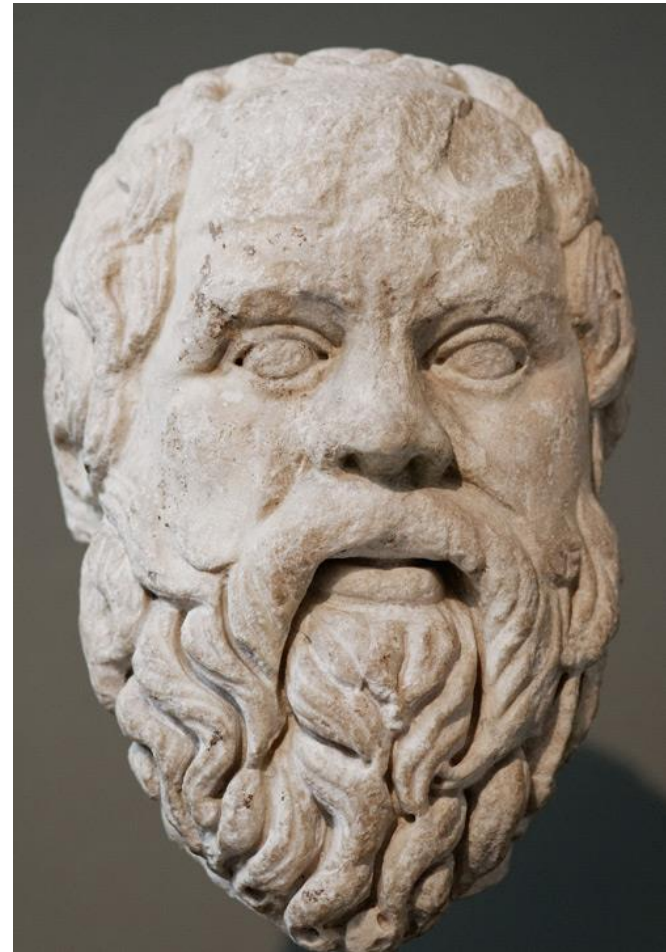
LATVIJĀ

Atbalsts iepirkumu veikšanā un dalībā iepirkumos

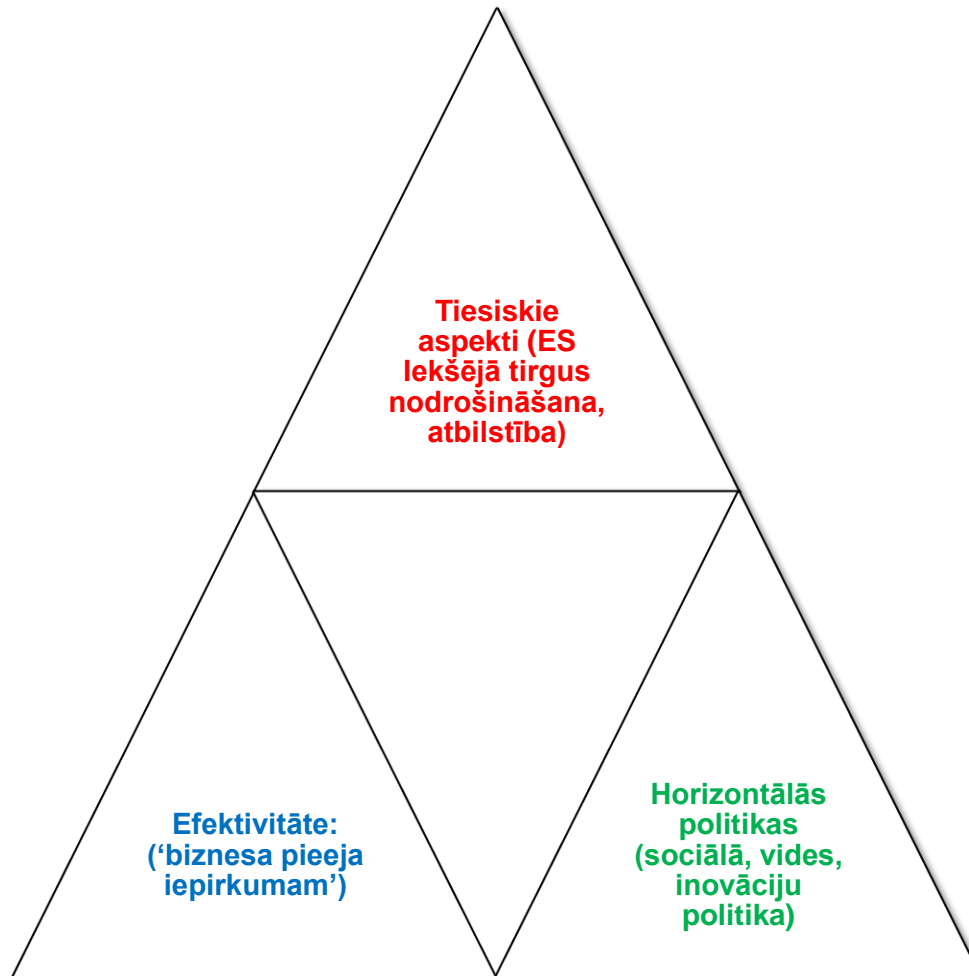
Atbalsts iepirkumā iesaistīto profesionalizācijas procesā

DISKUSIJAS PAR SAIMNIECISKO IZDEVĪGUMU KONTEKSTS

- Izpratnes maiņa par to, ko nozīmē 'labi veikts iepirkums'
- Zemākā cena kā negatīvi vērtēts fenomens
- Izmaiņas ES publiskā iepirkuma politikā, ilgtspējības jautājumi
- Tiesību jautājums: ko un kā drīkstam ņemt vērā piedāvājuma izvēlē
- Izpratne par to, ka mūsu zināšanas par publisko iepirkumu ir ierobežotas

PUBLISKĀ IEPIRKUMA POLITIKAS 'TRIJSTŪRIS'

PAR PĒTĪJUMU

- Pētījums '*Piedāvājumu izvēles kritērijs: praktiski ieteikumi un ārvalstu prakses apskats*'
- Pieejams IUB mājaslapā:
<https://www.iub.gov.lv/lv/media/6061/download>
- Apskata (galvenokārt) ES valstu praksi piedāvājumu izvēlē šādās jomās:
  - projektēšana un citi intelektuāla rakstura pakalpojumi
  - apvienotā projektēšana un būvdarbi
  - elektroenerģiju patērējošas preces un produkti
  - ar iepirkuma līguma izpildē iesaistīto darbinieku atlīdzības apmēru saistīti kritēriji

BŪTISKĀKIE SECINĀJUMI

1. IZMAIŅAS TIESISKAJĀ IETVARĀ UN TO IETEKME

- Pieļaujama atsaušanās uz parametriem jebkurā iepirkuma priekšmeta dzīves cikla stadijā
- Pieļaujama ar iepirkuma priekšmetu saistītu sociāla rakstura kritēriju vērtēšana

1. SECINĀJUMI

- Atšķiras viedokļi par horizontālo politiku integrēšanas iepirkumu regulējumā nepieciešamību
- Sociāla rakstura kritēriji, it sevišķi Apvienotajā Karalistē un Īrijā, tiek vērtēti vispārēji un salīdzinoši – bieži iepirkuma ietvaros tiek vērtēts viss, ko pretendents dara sociālajā jomā, un tam, kas dara ‘visvairāk’, tiek piešķirts lielākais punktu skaits

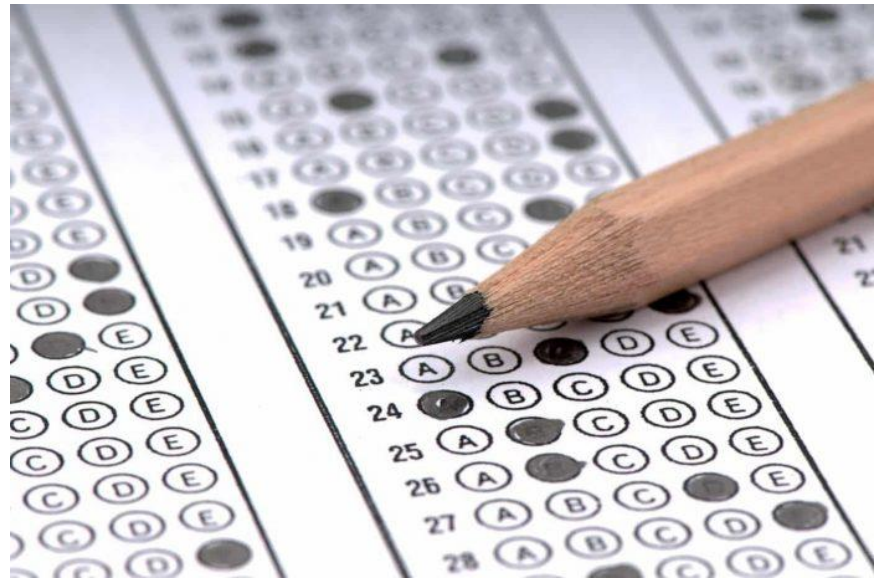
2. PIEDĀVĀJUMA IZVĒLĒ LIETOTĀS FORMULAS (ALGORITMI)

- Latvijā, piešķirot punktus, visbiežāk tiek izmantota viena un tā pati *relatīva lineāra* formula ($P = C_{zem} / C_{vērt} \times P_{max}$)
- ES un Latvijas normatīvie akti neierobežo dažādu formulu izmantošanu, ar nosacījumu, ka tās ir nediskriminējošas un ir skaidri norādītas iepirkuma procedūras dokumentos

2. SECINĀJUMI

- Dažādas ES dalībvalstis izmanto dažādas formulas punktu piešķiršanai
- Bieži – pretēji Latvijas praksei – tiek izmantotas *absolūtas*, nevis *relatīvas* formulas, saskaņā ar kurām vienā piedāvājumā norādītie parametri nevar ietekmēt citam piedāvājumam piešķiramo punktu skaitu

3. PIEEJAS INTELEKTUĀLA RAKSTURA PAKALPOJUMU VĒRTĒŠANĀ

- Pastāv diskusijas par to, kādi izvēles kritēriji tiešām iepirkumu veicējam sniedz pievienoto vērtību (ir lietderīgi)
- Jaunais tiesiskais ietvars ļauj piedāvājuma izvēles kritērija ietvaros vērtēt personāla pieredzi, ja tā ir būtiska līguma izpildei

3. SECINĀJUMI

- Apvienotajā Karalistē tiek izmantota vērtēšanas pieeja ‘Cena par kvalitātes punktu’
- Īrijā tiek vērtēta inovāciju esamība un apjoms pakalpojumu sniegšanas piedāvājumā
- Polijā tiek ieteikts vērtēt līguma izpildē iesaistītā personāla organizācijas struktūru un pieeju risku pārvaldīšanai

4. PIEEJAS APVIENOTO PROJEKTĒŠANAS UN BŪVDARBU VĒRTĒŠANĀ

- Apvienotajos projektēšanas un būvdarbu projektos ir sevišķi svarīgi identificēt un izmantot izvēles kritērijus kas sniedz pievienoto vērtību (ir lietderīgi)

4. SECINĀJUMI

- Iepirkumos Portugālē tiek ieteikts izmantot aptuveni līdzīgu cenas un kvalitātes kritēriju skaitlisko īpatsvaru
- Tāpat Portugālē tiek ieteikts formulēt trīs līmeņu prognozes (pamata, optimistisko un pesimistisko), pieprasīt izteikt par tām finanšu piedāvājumus un ņemt tos vērā piedāvājumu vērtēšanā.

5. PIEEJAS ELEKTROENERĢIJU PATERĒJOŠU PRODUKTU VĒRTĒŠANĀ

- Jautājums galvenokārt ir saistīts ar dzīves cikla izmaksu novērtēšanas iespējām
- Tāpat varētu būt lietderīgi līgumslēdzējām iestādem atvieglot vajadzību formulēšanas, tirgus izpētes un kritēriju formulēšanas un piemērošanas procesu

5. SECINĀJUMI

- Pastāv detalizēti vērtēšanas kritēriju paraugi konkrētām precēm (piemēram, Polijā drukas iekārtu nomas iepirkumam)
- Pastāv efektīvi elektroniski rīki iepirkuma veicēju vajadzību formulēšanai (piemēram, Ukrainas iepirkumu sistēmas modulis energy.prozorro.org)

KOPĒJĀS PĀRDOMAS LATVIJAS KONTEKSTĀ... I

- Sociāla rakstura kritēriju izmantošanas jomā tiesiski droša ir kritēriju, kas ir saistīti ar līguma izpildē iesaistītā personāla atalgojuma apmēru, izmantošana
- Arī plašāka sociālo aspektu vērtēšana ir iespējama, taču tad riski palielinās
- Ir visai grūti apvienojamas:
  - sociālu un inovatīvu kritēriju izmantošana, aicinājums līgumslēdzējām iestādēm būt radošām un eksperimentēt, izmantot konkursa dialogu un inovācijas partnerības procedūru, un
  - pārmērīgas pārbaudes un uzraudzība; neiespējamība saskaņot rīcību sākotnēji, bet sankcijas *post factum*; 'atpakaļejoša' prakses maiņa.

KOPĒJĀS PĀRDOMAS LATVIJAS KONTEKSTĀ... II

- Noteikti ir daudz plašāk apsverama un izmantojama dažādu, to skaitā *absolūtu* un *ne-lineāru* formulu izmantošana punktu piešķiršanā. Tā potenciāli ļautu:
  - ierobežot, dažu ieskatā, 'kaitīgās' zemākās cenas kritērija pārlicējo ietekmi, un
  - samazināt nepamatoti lētu piedāvājumu saņemšanas riskus.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

JAUTĀJUMI?